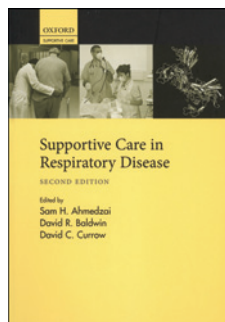

For omfattende om luftveissykdommer

Sam H. Ahmedzai, David R. Baldwin, David C. Currow, red.
Supportive care in respiratory disease
 2. utg. 382 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press, 2012. Pris GBP 70
 ISBN 978-0-19-959176-3

Sykdommer i respirasjonsorganene er tallrike, og mange er kroniske, alvorlige og livstruende. Nærmere 15 % av alle dødsfall i Norge er forårsaket av kronisk inflammatoriske eller neoplastiske sykdommer i lungene. Den støttende behandlingen ved disse sykdommene er overfladisk omtalt i norske lærebøker om lungesykdommer. Egne lærebøker har vært en mangel. Den støttende omsorgen favner fra diagnostikk til forlengelse av livet, symptombehandling og sykdommens palliative fase. Her behandles pasientens symptomer, uønskede virkninger av intervensjoner, komorbiditeter og negative psykologiske og sosiale hendelser.

Målgruppen for denne læreboken har nok primært vært spesialister i lungesykdommer, allmennleger, onkologer, spesialsykepleiere og fysioterapeuter. Under lesningen spør jeg meg imidlertid: Er dette en bok for praktiserende leger eller for aktive forskere i dette fagområdet?

Boken har sju deler som hver inneholder 2–5 kapitler. I alt er det 21 kapitler med til sammen 36 medforfattere. Forfatterne kommer i hovedsak fra engelsktalende land og Spania og Italia. Det er ingen medforfattere fra de nordiske landene. De sju delene omfatter generell støttende behandling i lungemedisin, mekanismer og måling av dyspné, støttende intervensjoner, åndenød i spesielle situasjoner, hoste og oppspytt, smertebehandling og tiltak ved spesifikke sykdommer som cystisk fibrose, maligne sykdommer og kroniske, infeksiose sykdommer. Åndenødsproblemer omtales i seks separate kapitler, og ofte ser man gjentakelser av teksten med varierende mengde detaljer. Det redaksjonelle arbeidet har bare delvis lyktes.

Sammendragene av kapitlene har varierende kvalitet, til dels er det bare nøkkelord, eller sammendraget er fraværende. Til tross for totalt 996 referanser er det svært få henvisninger til norske vitenskapelige arbeider og erfaringer. Mange av forslagene til tiltak er udokumenterte. Mye av innholdet er ordinært lungemedisinsk eller onkologisk lærebokstoff. Jeg setter et spørsmåltegn ved relevansen av kapitlene om anatomi og hyperventilasjon.

Boken er for lite fokusert og samtidig for omfattende til å få en stor leserguppe. Den er best når det gjelder rådgivning om omsorgstiltak ved cystisk fibrose, maligne lungesykdommer, daglig aktiviteter ved åndenød og samtalen mellom behandler og pasient ved slutten av livet.

Temaet er viktig, men jeg hadde ønsket meg en mindre og mer samlet lærebok som også synliggjør erfaringer og tiltak i Norden.

Amund Gulsvik
 Institutt for indremedisin
 Universitetet i Bergen

Personlig om utbrenthet

Benedikte Rasmussen
Fra en utbrent til en annen
 En utstrakt hånd til deg som er utbrent – eller i fare for å bli det. 173 s. Oslo: Cappelen Damm, 2012. Pris NOK 329
 ISBN 978-82-02-37772-4

Den tidligere værdamen fra TV2, Benedikte Rasmussen, beskriver sin vei fra en meget aktiv hverdag inn i, gjennom og ut av utbrenthet og depresjon. I kontrast til den letteste fortellerstilen formidles den intens skamfulle og tunge opplevelsen av ikke å klare å prestere høyt lenger. Forfatteren beskriver på en troverdig måte hvor lang tid det tok før hun skjønnte, og ikke minst aksepterte, at hun var utbrent, og hvor vanskelig det var å begynne å ta imot hjelp. Først når hun var «klar for det» kunne en lege nå inn med informasjon og forslag til tiltak.

Boken skrives i en fase hvor forfatteren kan se tilbake på en tøff og årelang, men avsluttet, periode der hun strevde for å gjenvinne selvfølelse og å komme tilbake i ny jobb. Hun peker på en del verktøy som kan være til hjelp for å unngå å havne i liknende situasjoner igjen.

Et av de tolv kapitlene er viet kommentarer til faglitteratur i emnet. Forfatteren refererer til artikler og bøker som ga henne viktige svar på spørsmål da hun trengte det. Senere års forskning fra Sverige er ikke nevnt her. Den forskningen har ført til at utbrenthet, under navnet «utmattningssyndrom», nå er en godkjent diagnose der, til forskjell fra i Norge.

Som tittelen tilsier, ønsker forfatteren at dette skal være boken for den som er utbrent, eller som står i fare for å bli det – boken hun selv savnet. Og mye av det hun skriver om, vil være gjenkjennelige og viktige perspektiver for den som står i en liknende situasjon. Samtidig levner denne personlige fortellingen lite rom for at forløp av utbrenthet kan variere og skille seg ganske betraktelig fra denne beskrivelsen. Mange med utbrenthet har ikke en samtidig depresjon slik som forfatteren beskriver her. Det meget lange forløpet med fravær fra jobb i flere år forekommer sjelden. Hva gjelder noen av de beskrevne tiltakene, er eksempelvis kostholds- og endringer ikke vanlig å anbefale og mangler dokumentasjon ved utbrenthet, mens viktige jobberelaterte tiltak nesten ikke er omtalt, bortsett fra helt å bytte jobb.

Til tross for et stort antall fagbøker og artikler om utbrenthet finnes det få norske egenopplevde fortellinger i bokform om dette temaet. Boken kan derfor gi både fagfolk og enkeltpersoner som møter denne problematikken, et innblikk i hvordan utbrenthet kan oppleves. Men beskrivelsen er ikke generaliserbar og inkluderende nok til å være en bok som lett kan anbefales til alle med utbrenthet.

Karin Isaksson Rø
 Ressurssenter for helsepersonell Villa Sana
 Modum Bad